Smart products, vloek of zegen?

In een themanummer over smart products kan een artikel over de juridische gevolgen ervan niet ontbreken. In deze korte bijdrage aandacht voor de privacy aspecten van deze producten. Smart products communiceren met elkaar zonder uw tussenkomst. Dat kan plezierig zijn, maar heeft ook een schaduwzijde. Weet u met wie ze communiceren en wat ze elkaar en anderen vertellen? Zo nee, lees dan door.

Mr. S. Sanders

Na een mooie zomerdag hard werken doet u nog wat boodschappen. Uw smartphone heeft van uw koelkast het bericht ontvangen dat de melk inmiddels op is en er nog maar drie eieren zijn. Via www.mijnmenu.nl (bestaande website) heeft u een lekker pastarecept op uw smartphone gezet, die om het u makkelijk te maken alvast in kaart heeft gebracht of en, zo ja, waar de benodigde producten in de lokale supermarkt aanwezig zijn. Daarnaast heeft uw auto op basis van uw locatiegegevens al van uw telefoon doorgekregen dat u er aan komt en de airconditioning aangezet.

U bent die avond alleen thuis en neemt het er lekker van. U zet uw smartphone in de houder naast uw bed, waarna deze ervoor zorgt dat verwarming en lichten uitgaan, en voor u nog even controleert of het espresso-apparaat nog aanstaat zodat u niet weer uit bed hoeft. Dit alles dank zij de 'smart products' die niet alleen volautomatisch hun werk doen, maar daarbij actief met u communiceren. U gaat tevreden naar bed. De volgende ochtend stemt tot minder tevredenheid. Uw fitness trainer meldt u dat u die avond nauwelijks hebt bewogen op basis van uw locatiegegevens. Op basis van de slimme elektriciteitsmeter en de producten die zijn weggenomen uit uw koelkast (waaronder dat tonnetje roomijs waar nog 300 gram in zat) kan worden geconcludeerd dat u als een zoutzak voor de televisie hebt gehangen. Kort daarna ontvangt u een e-mail met digitale handtekening. Het is de levensverzekering die u meldt dat u vanwege uw levensstijl vanaf heden in een verhoogde risicocategorie valt. Het is slechts een selectie van een reeks van meer of minder welgemeende adviezen. Op dat moment heeft u de neiging om de hoofdzekering eruit te trekken. Helaas: uit ervaring weet u dat de monteur daar melding van krijgt en binnen 15 minuten voor de deur staat om het vermeende defect te herstellen. Hoewel het bovenstaande scenario nog wel enige tijd op zich laat wachten, is het geenszins ondenkbeeldig dat smart products uw leven kunnen gaan beheersen. Dat hoeft niet verkeerd te zijn, maar enige waakzaamheid is wel geboden.

Smart products

Er is geen eenduidige definitie van smart products, maar in ieder geval kan worden gesteld dat het doorgaans zal gaan om communicatie tussen twee of meer apparaten (ook wel machine to machine communicatie of M2M genoemd) zonder actieve menselijke tussenkomst. Daarbij zal vermoedelijk veel gebruik worden gemaakt van RFID chips (bekend van de OV chipkaart) het Internet Protocol en mobiele data communicatie.

Voorbeelden van bestaande smart products (in eenvoudige vorm) voor consumenten zijn de moderne alarmcentrales die communiceren met computers in de beveiligingskamer, voertuigen die de alarmcentrale bellen in geval van een ongeval en locatiegegevens kunnen doorgeven.

Internet

In de virtuele wereld bestaan 'smart products' al langer. Zo wordt de inhoud van een webpagina deels 'smart' samengesteld op basis van door al dan niet bewust eerder aangegeven voorkeuren. Ter illustratie: als u op het internet bepaalde producten heeft bekeken, en vervolgens de webpagina van een bepaalde krant bezoekt, is de kans groot dat u op die pagina vervolgens advertenties aantreft over de producten waarover u eerder informatie heeft opgevraagd. Uw collega of huisgenoot die op een andere computer andere producten heeft bekeken, zal op dezelfde pagina andere advertenties aantreffen. Zonder dat u daarom heeft gevraagd, zijn er op uw computer mini bestandjes geplaatst, die uw gedrag observeren en op basis daarvan informatie en instructies verstrekken aan derden voor commerciële doeleinden. Voor de 'virtuele wereld' heeft dat inmiddels geleid tot Europese wetgeving, die er in moet voorzien dat uw recht op privacy beter wordt beschermd.

Toestemming

En daarmee komen we op een van de belangrijkste juridische onderwerpen van smart products, en dat is het recht op privacy. Voor de online wereld betekent dat kort gezegd dat u in de toekomst steeds expliciet toestem-

ming moet geven voor het 'gebruik' van slimme webpagina's. Gelet op de verstrekkende gevolgen van smart products – en indachtig de discussie over de slimme elektriciteitsmeter - ligt eenzelfde vorm van toestemming (al dan niet in de koopovereenkomst besloten) voor de hand. Toestemming aan 'het product' om informatie te verzamelen en te delen met andere producten en/of derden. En wellicht nog belangrijker dan toestemming (want in de waan van de koop zijn we daartoe soms al snel bereid): de mogelijkheid om deze toestemming op ieder moment geheel of gedeeltelijk in te trekken. Een uitdaging voor ontwerpers en juristen.

Mr. S. Sanders (foto) is advocaat bij CMS Derks Star Busmann te Utrecht, sectie Intellectuele Eigendom en Technologie Media en Telecommunicatie.
(E-mail: simon.sanders@cms-dsb.com)